

АБИЗОВА ЛАРИСА ВІТАЛІВНА

ББК 87.6

A15

ПРОБЛЕМА ІНТЕРПРЕТУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ
ТРАДИЦІЙ ІДЕОЛОГІЯМИ
(теоретико-методологічний аналіз)

Спеціальність 09.00.03 - Соціальна філософія та
філософія історії

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філософських наук

141. 7:316

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Слов'янському державному педагогічному інституті на кафедрі естетики, етики і культури.

Науковий керівник: доктор філософських наук, професор
Федь Анатолій Михайлович, завідуючий
 кафедрою естетики, етики і культури
 Слов'янського державного педагогічного
 інституту.

Офіційні опоненти:

доктор філософських наук, професор **Токовенко Олександр Сергійович**,
 завідуючий кафедрою політології Дніпропетровського державного універ-
 ситету;
 кандидат філософських наук **Сенченко Анатолій Якович**, доцент кафед-
 ри філософії та соціально-політичних наук Донбаської державної машино-
 будівної академії;

Провідна установа:

інститут національних відносин та політології НАН України, м. Київ

Захист відбудеться "25" грудня 1997 р. о 16 годині на засіданні спеціалізо-
 ваної вченої ради Д.03.01.17 при Дніпропетровському державному універ-
 ситеті (320625 МСП, м. Дніпропетровськ, пр-т Гагаріна, 72, корп. 1,
 ауд. 307).

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Дніпропетровського дер-
 жавного університету. (Пров. Науковий, 13).

Автореферат розісланий 25 листопада 1997 р.

Вчений секретар
 спеціалізованої вченої ради

Філатов А.Б.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Класичною проблемою розуміння суспільного розвитку від стародавніх часів до наших днів є проблема ставлення до традицій як до орієнтира чи то антиорієнтира в добу великих соціальних перетворень. Особливої ваги за таких умов набувають дослідження інтерпретування та використання традицій ідеологіями.

Актуальність теми дисертації обумовлюється такими основними факторами:

по-перше, необхідністю формування механізмів самооновлення суспільства та визначення дійових, привабливих і зважених ідейних пріоритетів;

по-друге, нерозробленістю проблеми взаємодії ідеологій та традицій в умовах сучасного суспільства, що призводить до певного теоретичного вакууму з цього питання і, в свою чергу, негативно впливає на повсякденну практику суспільного життя;

по-третє, потребою в розробці дослідницької моделі інтерпретування традицій, вирішення якої дозволить розв'язати значний комплекс пізнавальних проблем;

по-четверте, поширеністю в суспільній свідомості одномірного бачення світу, вихованого колишньою системою, а звідси - нездатністю критично сприймати нове, в тому числі й активні неоідеології;

по-п'яте, шаблонним діленням традицій на "добрі" та "погані" в залежності від того, які соціально-політичні сили інтерпретують минуле;

по-шосте, помилковістю суджень, щодо того, ніби соціально-економічні досягнення розвинутих країн зумовлені лінійним слідуванням декільком основним правилам і традиціям в межах єдиної ідеології, а не є результатом постійних дискусій, експериментів, багатовекторних інтерпретацій своєї спадщини.

Актуальність дослідження інтерпретування традицій ідеологіями визначається не лише потребами розвитку сучасного суспільства, але й станом свідомості суб'єктів історичного процесу. В умовах демократичного суспільства право обрати основи свого світогляду невід'ємне від людини, організації, партії, верстви, нації та т.ін. Тому це дослідження є водночас скромною спробою зафіксувати механіку створення певних ідеологій, що визначають поведінку суспільства. З іншого боку, актуальність дослідження зумовлена потребами власного буття традиції та ідеології як соціальних феноменів, що повинні залишатися в сфері уваги філософії.

Ступінь вивчення проблеми та її джерелознавча база. Складність визначення і об'ємність джерелознавчої бази дослідження азу мовленні тим, що воедино синтезуються три відносно самостійні наукові теми - традиція, інтерпретація та ідеологія.

Проблема традиції була каталізована в європейській суспільній думці подіями великої Французької революції. Раціоналізм Нового Часу розвивався під прапором бунту проти традиції. Дана тема звучала у Ф.Бекона, Г.Пейна, Е.Ж.Сіеса, М.Окешотта. Нового розвитку тема традицій набуває у Гегеля. Не можна залишити поза увагою погляди К.Маркса та М.Вебера на цю проблему.

Тема національних традицій аналізується в роботі Ентоні Д.Сміта "Національна ідентичність" та в монографії сучасного польського автора Є.Шацького "Утопія і традиція" До проблеми традицій звертались К.Леві-Стросс, Р.Редфілд, Ален де Бенуа, Ів Бло та ін. Переломлення традиції в політичних відносинах окреслені в роботах А.Токвіля. Ключовою фігурою для нашого дослідження став Г.-Г.Гадамер. Досліджуючи механізм інтерпретування автор був під впливом ідей Лютера, Шлейєрмахера, Дільтея, Етінгера, Ч.Пірса, П.Рікера, Ікеди, Р.Бультмана.

Ідеологія як результат інтелектуальної функції "традиційної" та "органічної" інтелігенції чітко виписана в дослідженнях А.Грамші. Своєри-

дне розуміння краху ідеології демонструє відомий ідеолог З.Бжезінський.

Взаємодія ідеології з різними сферами суспільного життя розкривається в збірці "Американська соціологія" під редакцією Т.Парсонса. Для кращого ознайомлення з процесом кризи пануючої ідеології я звернулася до робіт Р.Міхельса. Методологічний підхід тестування і корекції продукту ідеології стратифікованим суспільством в більшій мірі відображений П.Сорокіним, Т.Парсонсом та іншими представниками американської школи системно-функціонального аналізу в соціології.

Розглядаючи літературу радянського періоду на означену тему, слід відмітити, що проблема традиції була цікаво представлена в роботах В.П.Макаренка, О.В.Потьомкіна, І.Т.Касавіна, в збірці "Традиції і новації".

Прикладом гострого і дотепного герменевтичного мислення в роботі з традицією є монографія А.А.Гуревича. Проблема інтерпретації представлена роботами Тульчинського Г.Л., Гусєва С.С., Полякова І.В., Позельського В.В.

Особливо слід враховувати ідею діалогу культур, як умову розуміння, запропоновану в дослідженнях М.М.Бахтіна. Герменевтика як історико-філософська проблема була предметом розгляду Безсонова Б.Н., Нарського І.С., Гуревича А.Я., Поповича М.В., Швирьова В.С. та ін.

Проблема ідеології та процесу її руйнування і зміни активно ставиться в сучасній українській філософській літературі. Вона розглядається в дослідженнях Андрущенко В.П., Михальченко М.Й., Бичко І.В. Табачковського В.Г. Можна говорити про наукове наслідування теми традиції і національно-державної ідеології в українській суспільній думці. В роботах М.Грушевського, Д.Донцова, Г.Винниченка гостро піднімалася проблема створення національної ідеї через звернення до традицій. Традиції української культури вивчали Дм.Антонович (мистецтво, скульптура, малярство, театр, музика), В.Біднов (школа, освіта, церква), Д.Чижевський (філософія), Д.Дорошенко (історія українознавства), І.Огієнко,

М. Драгоманов та інші. Тема народних традицій та національної ідеї завжди була предметом уваги провідних поетів та письменників України, роботи яких, в певній мірі, визначили загальний настрій дисертаційного пошуку.

Об'єктом дослідження є процес актуалізації, інтерпретування та використання традицій в системі ідеологій, які знаходяться в стані розвитку, з метою надання їм історичної виправданості і вкоріненості у свідомості членів соціуму.

Предмет дослідження - це механізм інтерпретування традицій, його структура, елементи, правила, результати.

Мета дослідження - зафіксувати і описати фактори та умови, що мають вплив на процес інтерпретування традицій, його правила, результати. В основі роботи теза про актуалізацію інтерпретування традицій в суспільстві зацікавленими ідеологіями, котрі створюються і поширюються суб'єктом інтерпретування - інтелігенцією. Важливо показати специфіку діяльності, мислення та орієнтації суб'єкта інтерпретування у визначенні можливих напрямків розвитку інтерпретації, змісту ідеології.

Гіпотеза дослідження допускає, що результати процесу інтерпретування традицій, включені в зміст ідеології, набувають відносно завершеної форми залежно від: 1) специфіки орієнтації суб'єкта інтерпретування; 2) спрямованості діючої ідеології; 3) процесу тестування і корекції факторами соціальної стратифікованості суспільства. При цьому особливо значиме тестування ідеології проходить через національну стратифікацію.

У відповідності з метою і гіпотезою роботи ставляться такі дослідницькі завдання:

- проаналізувати розвиток теми традиції в конкурентній боротьбі соціально-політичних і філософських ідей;
- виявити і пояснити сутність інтелігенції як суб'єкта інтерпретування традицій та конструктора ідеологій, її соціальні особливості, вплив на

зміст інтерпретованих традицій;

- дослідити, пояснити і визначити механізм інтерпретування традиції, спираючись на результати діяльності таких провідних інтерпретаторів-ідеологів як Ікеда (сучасний необуддизм), Бультман (сучасна неопротестантська ортодоксія), Ален де Бенуа (правий неоконсерватизм); проаналізувати вплив ідеології, що актуалізує традицію на процес її інтерпретування, описати "втягування" традицій в систему ідеології, проаналізувати процес соціального тестування ідеологій в суспільстві; вивчати інтерпретування традицій і розвиток ідеологій, стосовно умов сучасної України.

Методологія дослідження. Методологічний вакуум, викликаний періодом панування марксизму, обумовлює завдання розробки інших методологічних концепцій, адекватних: політичним, історичним, культурним реаліям України. Для вирішення поставлених в роботі дослідницьких завдань найбільш доцільним є метод герменевтичної інтерпретації, описаний і розроблений Г.-Г. Гадамером та Р. Бультманом. Герменевтична інтерпретація як метод дослідження не просто спрямована на традицію, вона можлива тільки тоді, коли традиція існує як необхідна умова, адже герменевтична інтерпретація виникає з традиції. Досліджуючи механізм інтерпретування, його етапи, правила, результати було важливо врахувати ідею герменевтичного кола: "Ціле слід розуміти на основі окремого, а окреме - на основі цілого. Це герменевтичне правило бере початок в античній риторичі. Перед нами коло. Частини визначаються цілим і в свою чергу визначають ціле, завдяки чому експліцитно зрозумілим стає те передбачення смислу, яким розумілося ціле"¹. Це ключове правило герменевтики, разом із запропонованим М. Хайдеггером принципом перед-розуму, перед-розуміння, дозволило більш точно описати зв'язок та наслідування ідей в механізмі інтерпретації.

¹ Гадамер Г.-Г. О круге понимания // В кн.: Актуальность прекрасного. М., 1991, с. 72.

Однак, ми поділяємо точку зору Г. Фрея і Г. Тульчинського, які вважають герменевтичний метод лише частково виправданим в раціональному дослідженні⁷. Тому, особливо в розвиткові теми інтелігенції як суб'єкта інтерпретування традиції, зв'язку традиції з ідеологіями, соціальної перевірки інтерпретованого продукту, використовувався метод логічного аналізу і синтезу, а також деякі елементи системного методу Т. Парсонса. Використана методологія дозволила вирішити поставлену проблему.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що:

- в роботі здійснена спроба синтетичного підходу до вирішення дослідницької проблеми, яка поєднує три відносно самостійні теми - традицію, інтерпретацію, ідеологію;
- на основі робіт зарубіжних і вітчизняних авторів систематизовані дослідницькі підходи до проблеми інтерпретування традиції в межах ідеології;
- розкриті основні закономірності механізму інтерпретування традиції, описані його елементи, етапи, правила, проаналізовані результати;
- розкрита специфіка тестування і корекції продукту інтерпретування факторами соціальної стратифікації суспільства;
- запропонована система культурної матриці національної самосвідомості, тобто тестуючий набір фільтрів, через який нація сприймає ідеї, ідеології, новачі, лозунги, звернені до неї;
- проблема взаємодії традиції та ідеології вирішена стосовно сучасних соціальних, політичних, культурних, релігійних умов України.

Запропонована логіка дослідження, зроблені теоретичні висновки дозволяють вдосконалювати подальше вивчення традицій та ідеології як соціальних феноменів, що повинні залишатися в сфері уваги соціальної філософії.

На захист виносяться такі положення:

- постановка і розвиток проблеми традиції в європейській суспільній

думці здійснювалися в активній конкуренції соціально-політичних ідеологій і пройшли ряд важливих етапів аж до теперішніх ідейних форм;

- суб'єктом інтерпретування традицій є інтелігенція, яка виконує інтелектуальні функції в суспільстві. При створенні та поширенні ідеологій суб'єкт інтерпретування виступає у формі взаємодії "традиційної" і "органічної" інтелігенції;

- специфіка інтерпретаційно-ідеологічної діяльності сучасної української інтелігенції, розкривається та описується через метод риторичного мислення "філософії здорового глузду", що в традиції української філософії відповідає "філософії серця" і "душі" (Г.С.Сковорода, П.Д.Юркевич);

- механізм інтерпретаційного процесу розкривається через існування трьох основних умов: 1) деяке певне явище-традиція; 2)"інтелектуальний" контекст; 3) суб'єкт інтерпретації. Запропонована схема процесу інтерпретування, зафіксовані його етапи, цілі, результати. Особливо значним моментом змісту інтерпретування є перед-судження суб'єкту інтерпретації, яке в знятому вигляді міститься в результатах інтерпретування;

- традиція актуалізується тією ідеологією, яка претендує на історичне вкорінення в свідомості суспільства. В системі ідеології проінтерпретована традиція втрачає ідеологічну нейтральність;

- умови національного ренесансу роблять національне тестування і корекцію сьогодні найбільш вагомими факторами перевірки ідеології. Описана система тестуючих фільтрів у вигляді культурної матриці національної самосвідомості, котра визначає корекцію, прийняття, або заперечення ідеології соціально-етнічним середовищем;

- необхідна виважена інтерпретація і використання національних традицій в системі національної ідеології, яка тільки формується, але виступає умовою єднання і розвитку нації та держави.

Практичне значення роботи обумовлене інтересами соціального, політичного, культурного, релігійного, національного розвитку України і

полягає у необхідності розробки теоретичних та практичних рекомендацій по дослідженню багаточисленних ідеологій різних напрямків, що співіснують сьогодні. Напрацьований матеріал дозволяє здійснювати критично-дослідницьку функцію до існуючих ідеологій. Отримані висновки можуть бути використані в практичній діяльності державних структур, національно-культурних товариств, для написання узагальнюючих праць та читання спецкурсів і спецсеминарів.

Апробація роботи проводилася на кафедрах естетики, етики і культури та філософії, соціології і права Слов'янського державного педагогічного інституту. Основні положення і висновки дисертації були відображені у публікаціях та викладені автором на конференціях в містах Київ, Краматорськ, Дружківка, Донецьк, Слов'янськ.

Мета і завдання дослідження визначили його структуру. Робота складається із ВСТУПУ, двох РОЗДІЛІВ, ВИСНОВКІВ, СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ (167 найменувань). Робота викладена на 174 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

В РОЗДІЛІ 1 визначається ступінь розробленості проблеми та методологія її дослідження. В РОЗДІЛІ 2 аналізується діяльність української інтелігенції, як ідеолога-інтерпретатора, розкривається механізм інтерпретування традиції в системі ідеології, вивчається тестування ідеології суспільства. У ВИСНОВКАХ даються рекомендації у відповідності з дослідницьким завданням.

В РОЗДІЛІ 1 Методологічні основи дослідження проблеми інтерпретування традиції автор аналізує поняття традиції, розглядає формування "старого", консервативного, традиціоналістського і нового, антитрадиціоналістського світоглядів, "революційного консерватизму" і "прогресивного

традиціоналізму" у протистоянні соціально-політичних сил та ідей. Вивчення проблеми показує, що визначення традиції і ставлення до неї залежить не лише від теоретичної орієнтації дослідників, але й від їхніх політичних симпатій, переконань та ідеалів.

Значається, що проблема традиції в Україні не є тільки теоретичною. Складний процес розбудови української державності - це процес вибору, процес захисту спадщини, процес оцінки традицій, обумовлений соціокультурними змінами. Дослідження проблеми традиції в українській філософській літературі минулих років і сучасності мало вигляд аналізу традицій, деяких соціальних, політичних, культурних феноменів. Перед усього такими предметами дослідження були культура та історія. Саме дослідження культури, в якому просто неможливо уникнути використання поняття традиції, набуло характер збирання та описування реальних фактів (наприклад, літературних творів, архітектурних пам'яток, пісень, одягу, живопису і тощо). Вирішувалося найважливіше завдання захисту та пропаганди національної культури, боротьби за її статус рівноправної з усіма культурами інших народів.

Таким чином в українській філософській літературі відкривається проблема великих національних традицій, що охоплюють життєдіяльність та історичне існування етносу. Загальна традиція диференційовано здійснюється, реалізується на рівні груп - соціальних, релігійних, професійних, на решті груп людей різного рівня освіченості, а також на індивідуальному рівні. Ця диференційована різномірність є одночасно неймовірним дробленням загальної традиції та її реальна основа.

Інтерпретування на думку автора, виступає методом актуалізації традиції, воно організує пошук, вибирає факти, задає їм смисл, "прив'язує" до сучасності, оформлює в текст, відстоює в дискусіях. Для інтерпретації центральною категорією є "герменевтичне коло". Інтерпретація передбачає право дослідника тлумачити не тільки традицію в тексті, а й реаль-

ність, що через цей текст проходить. Є правило виходу за межі тексту, право розширення "герменевтичного кола". Це важливе методологічне положення, істотно пояснює особливості інтерпретацій традицій минулого сьогодні.

У РОЗДІЛІ 2 дисертації "Ідеологія і традиції: система взаємодії в процесі інтерпретування" розглядається суб'єкт інтерпретування традиції, його специфіка та орієнтації, історичні модифікації його суспільних позицій, а також специфіка мислення української інтелігенції; аналізуються основні етапи механізму інтерпретування традиції, його структура, елементи і правила; визначається система тестування та корекції продукту інтерпретування факторами соціальної стратифікації суспільства.

А.Грамші розрізняє "органічну" та "традиційну" інтелігенцію. Носієм культурної спадщини є традиційна інтелігенція. Отже, органічна інтелігенція виступає агітатором та вербовником традиційної інтелігенції з боку панівної соціальної групи. Саме традиційна інтелігенція в силу свого суб'єктивного відчуття зв'язку з минулим здійснює своє право на тлумачення традиції широким верствам населення.

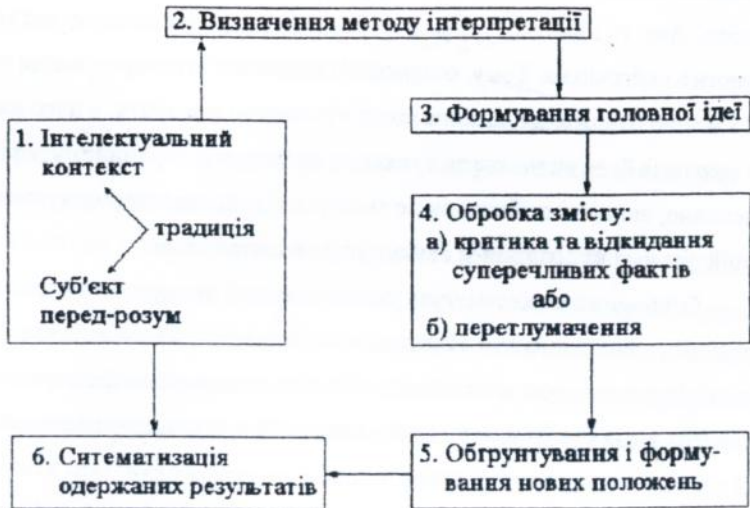
Трансформація характеристик інтелігенції в сучасному суспільстві обумовлена змінами, що відбулися завдяки економічному розвитку, змінами в соціальній будові духовного виробництва та механізмах культури.

В сучасному суспільстві економічні інтереси пануючих груп в більшій мірі забезпечуються через кодування та програмування суспільної свідомості: В такому суспільстві все значніше місце займають узагальнені, стандартно-колективні форми мислення, йде процес маніпулювання індивідуумами, засобом інтерпретації ідей, думок, свідомих павичок.

Розкриття механізму інтерпретування традицій зроблено на підставі аналізу інтерпретаційної діяльності Ікеди (співвідношення необуддизму та науки), Р.Бультмана (тлумачення образу Христа в неопротестантській ортодоксії), Ігнатенка (пояснення українською бароко через образ козака

Мамає), Алена де Бенуа, Іва Бло (тлумачення дохристиянського міфу в Європейському неоконсерватизмі).

З'ясовані спільні риси цих інтерпретацій дозволяють побудувати схему інтерпретаційного механізму.

Вважаємо, що використання ідеї герменевтичного кола Гадамера найбільш універсально дозволяє передати всю складність співвідношення елементів інтерпретації: а) співвідношення елементів початку інтерпретації: суб'єкта з його передрозумом, інтелектуального контексту, традиції; б) претензія перед-розуму на його здійснення в результатах інтерпретації; в) повернення інтерпретатора до явища, з якого починалася його діяльність, тобто повернення до традиції. Представлення передрозуму в результатах інтерпретації залежить від: а) "герменевтично вихованої свідомості" суб'єкта; б) методу інтерпретації; в) закритості чи відкритості інтерпретаційних дій.

В більшості випадків певна політична ідеологія, або ідеологія в культурі, що претендує на своє політичне здійснення, передбачає, замовляє інтерпретацію деякої традиції. Активній ідеології необхідно присвоїти

певний історичний матеріал як історико-культурну базу, а на ній вже органічно будуються світоглядні засади даної ідеології. Цей історичний матеріал інакше кажучи, традиції, необхідні ідеології для легітимізації в очах суспільства свого змісту, а через зміст програми - дій, передбачених ідеологією. Але, як правило, традиція в чистому, інформативному вигляді, абсолютно нейтральна. Тому, безумовно, необхідне інтерпретування традиції з метою одержання деякого ідеологізованого продукту, а його вже діюча ідеологія буде видавати за традицію як таку, в її первинному варіанті і, очевидно, що ніякі побажання не зможуть відмінити інтерпретування традицій різними політичними і культурними ідеологіями.

Отриманий в академічних умовах перший продукт інтерпретування традицій, при поєднанні з зацікавленою ідеологією не є кінцевим. Продукт з необхідністю одержує додаткову обробку соціальними факторами, з розглянутих видів стратифікації найважливішою в умовах конкуренції ідеологій є національна стратифікація.

Потрапивши в національне середовище, ідеологія взаємодіє з тим, що зазначається як загальне самоусвідомлення нації. Саме через це усвідомлення відбувається оцінка ідеології.

Дослідження дозволяє визначити основні елементи культурної матриці національної самосвідомості, її ядро, а разом з тим, ті параметри, за якими і ставляться запитання ідеології. Отже, культурна матриця національної самосвідомості має такі складові: 1) групова назва нації; 2) міф про спільних предків та єдине походження; 3) зв'язок з конкретною територією, "рідним краєм"; 4) національний характер та його вираження в національних героях та геніях; 5) традиційна національна релігія; 6) культура і мова; 7) спільна пам'ять та національна солідарність.

Національна самосвідомість ставить ідеології питання виходячи із свого змісту і, в залежності від отриманих відповідей, приймає чи заперечує тези ідеології.

Розглянуті стратифікаційні виміри сучасного суспільства, які обумовлюють корекцію ідеології, сприяють чи відмовляють розповсюдженню проінтерпретованій традиції, виконують важливі захисні функції в суспільстві.

ВИСНОВКИ

У ВИСНОВКАХ підводяться загальні підсумки дослідження, формулюються рекомендації:

1. Сьогодні в Україні діє значна кількість ідеологій. Більша частина з них претендує на історизм і виправданість, використовуючи проінтерпретовані традиції, історичні факти, події. Запропонована методологія дослідження інтерпретування традиції дозволяє здійснювати аналіз формування історичного змісту цих ідеологій, визначити логіку обробки ними традицій, говорити про "вихованість свідомості" інтерпретатора, про "закритість" чи "відкритість" інтерпретації.

2. Діяльність сучасної української інтелігенції доцільно визначити як діяльність з метою пошуку національної ідеології яка б сприяла єднанню нації. Діяльність української інтелігенції спирається на "філософію здорового глузду", в основі якої лежить імпульс громадського вчинку.

3. Система соціальної стратифікації та диференціації суспільства виступає коректуючою умовою адаптації ідеологічного продукту, внаслідок чого ідеологія опробована суспільною реакцією може змінювати змістовну частину, методи агітації, способи пропозицій тощо.

4. Серед стратифікаційних вимірів суспільства сьогодні, в умовах національного Ренесансу, більше значення набуває національний вимір. В умовах сучасної різноманітності та плюралізму ідеологій в Україні постає питання про структури національного світосприйняття, котрі дозволяють нації розумно захистити себе від інколи, нав'язуваних в досить привабли-

вих формах, ідеологій, які сприяють руйнуванню національних начал суспільства. В роботі запропонована як національна система ідеологічного тестування і відбору, схема культурної матриці національної самосвідомості, що складається з 7 основних елементів, кожен з яких постійно перевіряє ідентичність частини змісту запропонованої ідеології зі змістом національної самосвідомості.

5. Процес структурування і стратифікації сучасного українського суспільства здійснюється досить активно. З'являються нові класи, версти, соціальні групи. Це призводить до диференціації індивідів в їхніх політичних перевагах і функціях. Але чим більше структуроване суспільство, чим різноманітніше воно, тим менше шансів на перемогу в одній тоталітарній, зрівняльній ідеології, радикалізму як правої так і лівої спрямованості.

Гадаю, що досліджена інтерпретація та використання традицій в системі ідеологій викличе інтерес наукового і громадського загалу і матиме перспективу розвитку.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Специфіка та орієнтація інтелігенції як суб'єкта інтерпретування традиції // Уряду України. Президенту законодавчій, виконавчій владі. Політична культура і політичні партії України. Аналітичні розробки, пропозиції наукових та практичних працівників / Керівників авторського колективу А.І.Комарова, О.М.Рудакевич. - Київ, 1996 - Том 6, - с.360-369.
2. Про деякі аспекти сучасного прояву політичних традицій Донеччини // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Теорія і практика підготовки вчителя до краєзнавчої роботи - Слов'янськ, 1996, - с.6-7. /Співатор Абизов В.Є./
3. До питання про філософію "здорового глузду" як елемент мислен-

ня української інтелігенції // Схід. - Донецьк, 1997, - №6, - с.36-41.

/Співатор Абизов В.Є./

4. Характеристика діяльності та мислення інтелігенції як суб'єкта інтерпретування традиції. - Київ, "Тилос", 1997 - 30 с. /Співатор Абизов В.Є./

5. О.Тихий і традиційна українська школа// Матеріали наукової конференції "Той, що духом не скоривсь" - Дружківка, 1994, С.35-37.

6. Регулятивная функция традиции в социальной структуре общества //Тезисы Республиканской научно-практической конференции. - "Тенденции и факторы совершенствования социальной структуры общества в условиях перестройки". - Краматорск, 1990, С.67-68.

7. Традиционализм в системе мировоззрения // Тезисы Всесоюзной научно-теоретической конференции "Человек. Мировоззрение. НТП. - Киев-Краматорск, 1991, С.22-23.

АНОТАЦІЇ

Абизова Л.В. Проблема інтерпретування та використання традицій ідеологіями (теоретико-методологічний аналіз). - Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.03 - соціальна філософія та філософія історії. - Дніпропетровський державний університет, Дніпропетровськ, 1997.

Дисертацію присвячено проблемі інтерпретування та використання традицій ідеологіями, що знаходяться в процесі формування. В роботі зафіксовано механізм інтерпретування традиції, його основні елементи, етапи. Проаналізовано специфіку орієнтації та діяльності інтелігенції як суб'єкта інтерпретування. Встановлено, що система соціальної стратифікації суспільства є коректуючою умовою адаптації результатів інтерпрета-

ції до стандартів свідомості різних соціальних верств та груп. Отримані результати дозволяють сформулювати теоретичні рекомендації для наукового аналізу діючих ідеологій.

Ключові слова: традиція, інтерпретація, ідеологія, інтелігенція, соціальна стратифікація.

Абызова Л.В. Проблема интерпретирования и использования традиций идеологиями (теоретико-методологический анализ). - Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата философских наук по специальности 09.00.03 - социальная философия и философия истории. – Днепропетровский государственный университет, Днепропетровск, 1997.

Диссертация посвящена проблеме интерпретирования и использования традиций формирующимися идеологиями. В работе зафиксирован механизм интерпретирования традиции, его основные элементы, этапы. Проанализирована специфика ориентации и деятельности интеллигенции как субъекта интерпретации. Установлено, что система социальной стратификации общества выступает корректирующим условием адаптации результатов интерпретации к стандартам сознания различных социальных групп и слоев. Полученные результаты исследования позволяют сформулировать теоретические рекомендации для научного анализа действующих идеологий.

Ключевые слова: традиция, интерпретация, идеология, интеллигенция, социальная стратификация.

Abizova L. V. A problem of interpretation and use of traditions by ideologies (theoretical and methodological analysis). - Manuscript.

Thesis on competition of a scientific degree of the candidate of philosophical sciences on a speciality 09.00.03 - social philosophy and philosophy of

a history. - Dnepropetrovsk state university, Dnepropetrovsk, 1997.

The thesis is devoted to a problem of interpretation and use of traditions by formed ideologies. In operation the mechanism of interpretation of tradition, its basic elements, stages is fixed. The specificity of orientation and activity of intelligency as subject of interpretation is analysed. It is placed, that the system of social stratification of company appears by a correcting condition of adaptation of outcomes of interpretation to standards of consciousness of various social groups and stratum. The obtained outcomes of a research allow to formulate the theoretical recommendations for the scientific analysis of operating ideologies.

Key words: tradition, interpretation, ideology, intelligency, social stratification.

Підписано до друку 3.ІІ.97р.

Формат 60x84 1/16. Тир.100. Зам. № 16.

Надруковано в НВЦ "ЦЕНТРСИСТЕМ"

340086, м.Донецьк, пр.Павших Комунарів, 7

AB 39013

AB 39013